

Inzet praktijktesten tegen woondiscriminatie.

Naar aanleiding van het verzoek van kamerlid Van Baarle¹ is aanvullend onderzocht hoe het gebruik van praktijktesten² in andere Europese landen ingezet wordt om woondiscriminatie aan te kunnen tonen. Van Baarle verwees naar voorbeelden van landen zoals Frankrijk en Hongarije en mogelijke strafrechtelijke vervolging op basis van praktijktesten. Strafrechtelijke vervolging is niet mogelijk op basis van de praktijktesten uit de jaarlijkse monitor woondiscriminatie. De monitor heeft als doel om aan te tonen in welke mate woondiscriminatie voorkomt in Nederland en door jaarlijkse herhaling de ontwikkeling daarin aan te tonen.

Deze bijlage gaat in op het onderzoek dat eerder door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) is gedaan naar het vervolg geven aan uitkomsten van praktijktesten. Daarna volgt toelichting op hoe de uitkomsten voor de Nederlandse praktijk zich verhouden tot de praktijk in andere landen en hoe praktijktesten ook bij de uitvoering van de wet goed verhuurderschap benut kunnen worden.

Eerder onderzoek BZK naar vervolgroutes op praktijktesten:

Na publicatie van de eerste monitor discriminatie bij woningverhuur in 2020 is onderzocht welke vervolgstappen mogelijk zijn naar aanleiding van testresultaten. Zoals gemeld in de Kamerbrief van 8 november 2021³ is het lastig gebleken om praktijktesten als bewijs te gebruiken bij het College voor de Rechten van de Mens en/of bij strafrechtelijke vervolging. De voornaamste reden is dat er bij de testen wordt gewerkt met een fictief profiel, waarbij er geen concrete gedupeerde is. Alleen de intentie om te discrimineren kan niet worden bestraft. Bij de uitvoering is het van belang dat de correspondentietest betrouwbaar wordt uitgevoerd, er geen sprake is van uitlokking en aan het gelijkheidsbeginsel wordt voldaan. Bij zowel strafrechtelijke vervolging als bij de gang naar het College van de Rechten van de Mens is het tot op heden niet voorgekomen dat een praktijktest is ingezet om woondiscriminatie aan te tonen. Bekende zaken zijn afhankelijk van hard bewijs.

Uit het onderzoek bleek dat het voeren van gerichte gesprekken van antidiscriminatievoorzieningen (ADV's) in de regio de meest effectieve wijze was om opvolging te geven aan praktijktesten uit de monitor. ADV's en aanbieders van woningen waren positief over het nut van zulke gesprekken. Onderzocht is of het juridisch mogelijk is om de data uit de monitor jaarlijks te delen met ADV's. Zoals ook toegelicht in de Kamerbrief van juni 2022⁴ volgt uit dat onderzoek dat de gegevens gedeeltelijk beschermd worden door de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG), dat het verstrekken van resultaten op het niveau van de aanbieders niet verenigbaar lijkt met de doelen van de monitor en dat het niet voldoet aan de grondslagen van de AVG. Conclusie van het onderzoek is daarom dat het delen van deze resultaten met ADV's op structurele basis niet haalbaar is. Een alternatief is om op regionaal niveau data te delen. Op dit niveau zijn de data niet herleidbaar tot personen en kan op structurele basis met (organisaties van) aanbieders het gesprek worden aangegaan in gebieden waar de netto discriminatiegraad hoog ligt.

Daarom worden pilots met ADV's opgestart om te bekijken hoe gegevens van de monitor door hen op regionaal niveau gedeeld kunnen worden met relevante partijen, zodat zij op die manier opvolging kunnen geven aan de resultaten van de monitor. Bijvoorbeeld door middel van gesprekken, trainingen of andere instrumenten gericht op (organisaties van) verhuurders en verhuurbemiddelaars.

¹ Hij deed dit verzoek tijdens de behandeling van het begrotingsonderdelen Wonen en Ruimte van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties in november 2022.

² Bij praktijktesten onderzoekt men door middel van een test- en controleprofiel of er discriminatie plaats vindt. Dit kan schriftelijk door met twee nagenoeg identieke profielen te reageren op een advertentie van een huurwoning. Maar ook door te bellen of een huurwoning nog beschikbaar is.

³ Kamerstukken II, 2021-2022, 27926, nr. 358.

⁴ Kamerstukken II, 2021-2022, 32847; 30950, nr. 922.

Praktijktesten in andere landen:

Via onderzoek⁵ is het gebruik van praktijktesten om discriminatie aan te tonen in Europese landen in kaart gebracht. Uit dit onderzoek blijkt dat de praktijktesten voornamelijk ingezet worden door Niet Gouvernementele Organisaties (NGO's) in het strafrecht en civiel recht. De verschillende voorbeelden die in het onderzoek genoemd zijn, hadden vaak betrekking op het toegangsbeleid in de horeca, maar ook op sollicitaties.

In Hongarije betrof het bijvoorbeeld een NGO die met het slachtoffer van discriminatie terugging naar de horecaclub om het beleid te testen. De tweede poging om binnen te komen werd daarbij gebruikt als (aanvullend) bewijs om een civielrechtelijke zaak te starten. In Frankrijk betrof het ook een NGO die de test inzette om het toegangsbeleid van nachtclubs te testen. Zowel in Frankrijk als Hongarije was er naast de praktijktesten nog ander bewijs dat aangedragen werd. De testen werden dus niet als exclusief bewijs gebruikt om een zaak te onderbouwen. Het aanvullende bewijs bestond o.a. uit verklaringen van het personeel.

In het hiervoor genoemde onderzoek wordt duidelijk dat de inzet van praktijktesten in andere landen wezenlijk andere achtergronden en omstandigheden kunnen hebben dan in Nederland met tot gevolg ook andere vervolgroutes op testresultaten:

- In de voorbeelden uit het door Kamerlid Van Baarle bedoelde onderzoek betrof het NGO's die de praktijktesten uitvoerden en niet een overheidsinstantie;
- de in het onderzoek aangehaalde testen werden hoofdzakelijk ingezet op andere beleidsterreinen dan wonen, zoals toegangsbeleid bij horecagelegenheden en bij sollicitaties;
- de in het onderzoek aangehaalde testen waren niet het exclusieve bewijsstuk in de zaken: er was sprake van ondersteunend bewijs;
- de in het onderzoek genoemde zaken hadden voornamelijk betrekking op het civielrecht en strafrecht, terwijl overheidsoptreden zijn grondslag vindt in het publiekrecht (bestuursrecht).

Het onderzoek liet ook overeenkomsten zien met het Nederlands recht en het eerdere onderzoek dat BZK heeft laten uitvoeren na de eerste monitor. Zo werden er strenge eisen gesteld aan de praktijktesten, zoals het belang van een betrouwbare uitvoering⁶ van praktijktesten, het voorkomen van uitlokking en het belang van een slachtoffer (en dus geen fictief slachtoffer).

Praktijktest bruikbaar bij uitvoering wet goed verhuurderschap:

Inmiddels is via het wetsvoorstel goed verhuurderschap een algemene basisnorm voor goed verhuurderschap geïntroduceerd in de vorm van landelijke algemene regels waar alle verhuurders en verhuurbemiddelaars zich aan moeten houden. Onderdeel hiervan is dat verhuurders en verhuurbemiddelaars niet mogen discrimineren door:

- het hanteren van een heldere en transparante selectieprocedure,
- het gebruiken en communiceren van objectieve selectiecriteria bij het openbaar aanbieden van de woon- of verblijfsruimte;
- het motiveren van de keuze voor de gekozen huurder aan de afgewezen kandidaathuurders.

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het toezicht en de handhaving van het wetsvoorstel. Daarnaast moeten gemeenten een meldpunt instellen waar huurders, woningzoekenden en andere belanghebbenden terecht kunnen. Wanneer er een melding gedaan wordt over discriminatie dan moet de gemeenten dit onderzoeken en beoordelen. Zij kunnen hiervoor advies vragen aan een ADV. Ook kan een gemeente hierbij gebruikmaken van praktijktesten, omdat het gebruik van

⁵ Proving discrimination cases. The role of situation testing, Isabelle Rorive namens Centre for Equal Rights en Migration Policy Group, 2009. [docl_8237_118156420.pdf \(europa.eu\)](#)

⁶ Met betrouwbaar wordt bedoeld dat de testpersoon en controlepersoon zo min mogelijk van elkaar afwijken, maar ook dat de test in de juiste volgorde wordt uitgevoerd. In het voorbeeld van het testen van een horecagelegenheid betekent dit dat de testgroep eerst probeert toegang te krijgen en vervolgens de controlegroep.

praktijktesten in het kader van bestuursrechtelijke handhaving, volgens de jurisprudentie⁷ is toegestaan. Daar zijn wel de volgende vereisten aan verbonden:

- de mystery onderzoeken moet worden uitgevoerd door de aangewezen toezichthouders;
- de gehanteerde werkwijze moet proportioneel zijn;
- vormen van uitlokking moeten voorkomen worden.

De focus van BZK ligt daarom nu op de implementatie van het wetsvoorstel goed verhuurderschap en het uitwerken van de handreiking en modelverordening, die RIGO, in opdracht van de VNG en het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties opstelt. In deze handreiking is er expliciet aandacht voor het zodat gemeenten actief aan de slag kunnen om bestuursrechtelijk te handhaven, al dan niet gebruikmakend van praktijktesten. Conclusie is dat praktijktesten behulpzaam zijn bij het in kaart brengen van het probleem, maar op basis van de hier aangehaalde onderzoeken geen vervanging zijn van hard strafrechtelijk bewijs.

⁷ [ECLI:NL:RBNNE:2021:5196, Rechtbank Noord-Nederland, LEE 21/504 \(rechtspraak.nl\)](#)
[ECLI:NL:RVS:2022:1594, Raad van State, 202007063/1/A3 \(rechtspraak.nl\)](#)